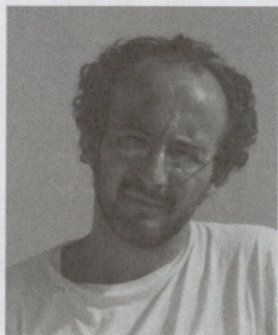

Darko Stipaničev

Rođen 1955. godine u Rijeci, mladost proveo u Šibeniku, studentske dane u Zagrebu, a najveći dio života u Splitu. Profesor je na Fakultetu elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Splitu. Primjena Internet tehnologija jedno je od područja njegovog stručnog i znanstvenog rada. U posljednjih nekoliko godina vodio cijeli niz složenih Internet projekata u suradnji s tvrtkom *Visi Media*. Amaterski jedri od studentskih dana. "Zanat" ispe-kao na svom prvom krstašu *Stag 24*, izbrusio jedreći u vodama oko Velike Britanije i cijeli život nastavio nadograđivati kad god mu se za to pruži prilika. Danas pretežno na brodu *UFO 27*.

antičko doba

Pomorska zemlja ima i pomorske časopise. Brojne i raznovrsne, časopise koji temama mora i pomorstva pristupaju različito, i s pozicija vlastitih iskustava, ali i s pozicija kolektiviranog iskustva predaka. Italija je pomorska zemlja i među brojnim časopisima o moru i pomorstvu koji se u njoj tiskaju posebnu mi je pažnju privukao jedan mali časopis, godišnjak Nautičkog kruga mjesta Cattolica s nazivom *Rivista del Circolo nautico di Cattolica*. On temama mora i pomorstva pristupa s pozicija prošlosti. U 2000. godini godišnjak je bio posvećen navigaciji staroga doba (*La navigazione antica*), a našu su pažnju privukli savjeti iz antičkog doba vezani s vremenom i vremenskim prilikama, savjeti kada, kako i gdje ploviti.

Osnovni princip je bio ploviti samo u neka godišnja doba. Sve do XIII. - XIV. stoljeća smatralo se da zima na Mediteranu nije doba za bilo kakvih aktivnosti na moru. Dobra sezona je počinjala u travnju:

"Ver ergo aperit navigantibus maris" pisao je Plinije stariji (23 – 79) u svojoj *Naturalis Historia*, II,47, što bi u slobodnom prijevodu glasilo: Proljeće otvara more za pomorce. Sezona plovidbe je bila od nestajanja zvijezda Pleiadi (travanj – svibanj), pa do jeseni, u godišnjim dobima kada je "nebo u većem dijelu smireno, a more mimo što omogućava nesmetano promatranje zvijezda i plovidbu mirnu" pisao je Esiodo, pjesnik i pisac rođen u grčkom gradu Tespie u pokrajini Beozia (sjeveroistočno od Atene) u VII. stoljeću poslije Krista. "Pojavom Pleiada u Orionu počinje sezona kiša i vjetrova zimskih, vrijeme kada se brodovi povlače na suho." A tko danas od onih koji po moru plove uopće zna pronaći Pleiade? Tko zna gdje je zvijezde Oriona?

Esiodo piše:

"Ukoliko te uhvati volja za opasnom plovidbom, znaj, kada Pleiade padnu na nebo i pokrenu veliku snagu Oriona počinju nevere svih vjetrova, pa provjeri dobro da li sidra drže ... Izvuci brod na suho i osiguraj mu svaki dio ... Oduzi svu opremu kući i pospremi sa pažnjom jedra. ... Tako je govorio moj otac a sigurno i tvoj ..."

Esiodo daje savjete i onima koji nisu eksperti navigacije i plovidbe a na more ipak moraju ići:

“Opisati ću ti kako ići na more, iako nisi ekspert navigacije i broda. Pedeset dana poslije ljetnog solsticija, kada je ljeto pri kraju, pravi je trenutak odlaska na more. To je doba kada te more ubiti neće ... Kada su vjetrovi stalni i more sigurno, gurni lađe u more i kreni za strujama ... Prevezi što imaš i vrati se kući što prije ... Nemoj čekati novo vino i jesenske kiše. Nemoj čekati dolazak oluja i dizanje vjetra koji valove stvaraju i opasnosti nose ... Ima i jedan drugi period kada na more možeš ići, u proljeće kada se pojave listovi smokve. To je proljetna plovidba koju ja ne odobravam. Za nju treba imati iskustvo. Ružno je umrijeti među valovima, znajući da nisi slušao ono što ti kažem ...”

U rimskom svijetu period kada se sigurno plovilo bio je od 27. svibnja do 14. rujna. Otići na more u prvoj dekadi ožujka ili prvoj dekadi studenog smatralo se opasnim (*incerta navigatio est*), a period od 11. studenog do 9. ožujka izuzetno opasnim (*maria clauduntur*). Naglašavali su da je u tom periodu posebno opasna plovidba Jadranskom morem (*impobus Hadria*). A tko to danas sluša?

Početak plovidbe slavio se velikom feštom u čast egipatske božice Iside (*Isidia navigium*), zaštitnice pomoraca. O tome piše i Apuleio u svojim *Metamorfosama*.

Rimsko znanje o tome kada se sigurno plovi prenosilo se po svim djelovima Europe. U trgovačkim lukama sjevernih mora nije se plovilo od Sv. Martina (11. studenog) do Sviječnice (2. veljače) blagdana Marijinog posvećenja. U srednjovjekovnim kalendarima naglašavalo se da je najbolje doba za plovidbu ono kada nebom dominiraju zvijezda Raka (lipanj, srpanj). U ribarskim lukama Jadrana blagdan Sv. Andrije (30. studeni) je bio dan poslije kojega se više nije išlo u ribe, a stari je običaj da se na taj dan organizirala i fešta na kojoj se slavila protekla ribarska sezona.

Naravno, današnje je doba drugačije, ali ne bi bilo loše, bar za one koji ploviti vole, znati na nebu pronaći zvijezde Raka, ili pojavu zvijezda Pleiadi iznad Orionu u zviježđu Bika. A i imena zvijezda zvijezda Pleiadi lijepo zvuče: Maia, Asterope, Taygete, Celaeno, Electra, Merope, Alcyone, Atlas i Pleione. Potražite ih na jesenskom nebu dok brod sigurno u luci stoji.

